

Ecologische beoordeling herinrichting Falkena-Binnen te Heerenveen

Locaties Bornego College en Mulder

A&W-rapport 1535

in opdracht van

Ecologische beoordeling herinrichting Falkena-Binnen te Heerenveen

Locaties Bornego College en Mulder

A&W rapport 1535

E.W. de Vries
M. Sikkema

Foto Voorplaat

Voorgevel Bornego College Falkenaweg te Heerenveen, foto A&W

E.W. de Vries, M. Sikkema

Ecologische beoordeling herinrichting Falkena-Binnen te Heerenveen, A&W rapport 1535
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgevers

Gemeente Heerenveen

Postbus 15000
8440 GA Heerenveen
Telefoon 0513 617 617

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek BV

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl
www.altwym.nl

Projectnummer

1589

Projectleider

E.W. de Vries

Status

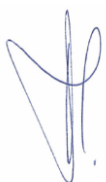
Definitief

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

E. van der Heijden

Datum

6 december 2010

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Situatieschets en plannen	3
2.1	Huidige situatie	3
2.2	Plannen	3
3	Relevante natuurwaarden	5
3.1	Beschermde gebieden	5
3.2	Beschermde soorten	5
4	Effectbepaling en beoordeling	9
4.1	Beschermde gebieden	9
4.2	Beschermde soorten	10
4.3	Samenvattende tabel	11
5	Conclusies	13
5.1	Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	13
5.2	Conclusies m.b.t. beschermde soorten	13
6	Literatuur	15

1 Inleiding

Aanleiding

De gemeente Heerenveen is bezig met de herinrichting van het ontwikkelingsgebied Falkena-Binnen. De plannen bestaan uit het bouwrijp maken van het terrein en vervolgens het realiseren van nieuwe woningen. In dit kader is in 2008 een ecologische beoordeling uitgevoerd voor een deel van het gebied Falkena-Binnen (Heikoop 2008). Voor de locaties Bornego College en Mulder binnen het ontwikkelingsgebied is dat nog niet gebeurd. In verband met de beoogde ontwikkelingen op deze locaties is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. De gemeente Heerenveen heeft Altenburg & Wymenga opdracht gegeven dit onderzoek uit te voeren.

Doel

Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden de (potentieel) aanwezige wettelijk beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de betreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen herinrichting en wordt dit beoordeeld in het kader van de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en Faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De beoogde inrichting: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot aanleg en gebruik (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4 en 5).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 6).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is in de zomer van 2010 een vleermuisonderzoek uitgevoerd waarbij tevens is gelet op de mogelijkheden voor overige beschermde en/of kritische soorten. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto 1. Achterzijde van het Bornego College (foto A&W).

Foto 2. Impressie van de locatie Mulder, de tuin is dichtgegroeid met o.a. Groot hoeblad en Kleeftkruid (foto A&W).

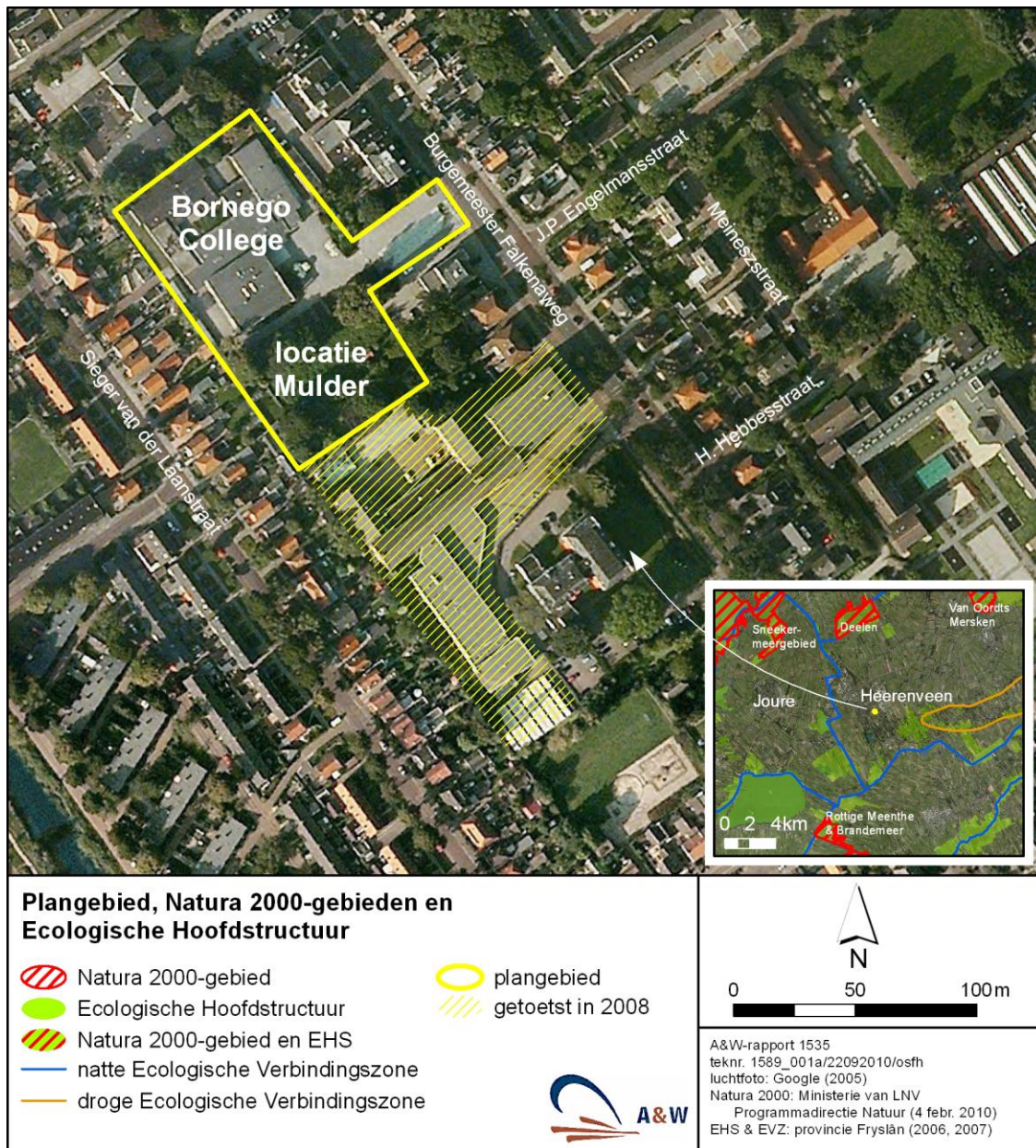
2 Situatieschets en plannen

2.1 Huidige situatie

Het plangebied maakt onderdeel uit van het gebied Falkena-Binnen en bestaat uit de locaties 'Bornego College' en 'Mulder' (figuur 2-1). Het ligt centraal in Heerenveen en wordt begrensd door de Burgemeester Falkenaweg en de achtertuinen van de woningen aan de Sieger van de Laanstraat. De locatie 'Bornego College' bestaat uit het voormalige gebouw van het Bornego College en het schoolplein, met daarop een fietsenhok en enkele bomen en struiken. De locatie 'Mulder' bestaat uit de tuin van het notariskantoor Mulder, met daarin een oud schuurtje. Hier staan enkele oude bomen met een diepe kruin, voornamelijk Zomereik, Linde en Esdoorn. De ondergroei bestaat voornamelijk uit Gewone vlier, Braam, Grote brandnetel en Groot hoefblad. In beide plangebieden is geen oppervlaktewater aanwezig.

2.2 Plannen

De plannen voor het ontwikkelingsgebied Falkena-Binnen bestaan uit de bouw van nieuwe woningen en de bijbehorende infrastructuur. Hiervoor worden de locaties Bornego College en Mulder bouwrijp gemaakt. Dit houdt in dat de schoolgebouwen worden gesloopt en dat de begroeiing op de locatie Mulder wordt verwijderd.

Figuur 2-1 - Overzicht van het plangebied en de beschermde gebieden in de omgeving.

3 Relevante natuurwaarden

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun aanwezigheid/nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden door de herinrichting.

3.1 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (www.minInv.nl). De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn 'De Deelen', 'Sneekermeergebied' en de 'Rottige Meenthe & Brandemeer'. Deze gebieden liggen respectievelijk op ongeveer 7, 9 en 11 km afstand van het plangebied. De genoemde gebieden zijn aangewezen voor verschillende habitattypen en soorten, waarvoor in de ontwerpbesluiten instandhoudingsdoelen zijn opgesteld.

Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied is geen onderdeel van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (figuur 1). Ten oosten van Heerenveen ligt een aantal bossen (Oranjewoud) die de dichtstbijzijnde onderdelen van de PEHS vormen (www.fryslan.nl). Ten westen van Heerenveen liggen enkele laagveengebieden (waaronder het Easterskar) die ook deel uitmaken van de PEHS. Deze gebieden zijn verbonden door een ecologische verbindingzone.

Overige gebiedsbescherming

Behalve de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook worden beschermd ten aanzien van natuurwaarden via andere regelgeving, bijvoorbeeld het Streekplan (ganzenfoeragegebied, weidevogelgebied) of bestemmingsplan (bestemming 'overige natuur'). Het plangebied en de directe omgeving daarvan zijn niet beschermd door deze overige vormen van gebiedsbescherming.

3.2 Beschermde soorten

Algemeen: beschermde soorten van de Flora- en faunawet en Rode Lijst

Gezien het huidige gebruik in en rond het plangebied (bebouwing, bestrating en perken) en gezien waarnemingen uit het verleden, moet bij de beoogde herinrichting mogelijk rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. Deze behoren tot de volgende soortgroepen:

- Amfibieën
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdiersoorten

Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat er andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. De relevante en niet-relevante soortgroepen zijn hieronder beschreven.

3.2.1 Niet relevante soortgroepen

Planten

Het plangebied bestaat voor het grootste deel uit schoolgebouwen en wegverharding. Op de locatie Mulder is enkele jaren geen beheer gepleegd aan de begroeiing, waardoor deze nu een verwilderde tuin is.

De aanwezige plantensoorten zijn echter alle karakteristiek voor ruige en rijke begroeiingen en dit is niet het biotoop waarin beschermde plantensoorten gedijen. Tijdens het oriënterende veldbezoek op 17 juni 2010 zijn in het plangebied geen wettelijk beschermde planten aangetroffen. Ook ontbreken soorten die zijn opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde planten in Nederland.

Ongewervelde dieren

Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals voortplantingswater voor libellen en geschikte waardplanten voor dagvlinders, worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren verwacht (Digitale Natuuratlas Fryslân, De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008).

Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied geen reptielen zijn waargenomen (Digitale Natuuratlas Fryslân, RAVON 2010). Bovendien vormt het plangebied voor reptielen geen geschikt leefgebied. Op basis hiervan worden geen reptielen in het plangebied verwacht.

Vissen

Door het ontbreken van water komen in het plangebied geen vissen voor .

3.2.2 Relevante soortgroepen

Amfibieën

In de ruime omgeving van het plangebied komen enkele licht beschermde amfibieënsoorten voor, zoals Gewone pad, Bruine kikker en Meerkikker (Digitale Natuuratlas Fryslân, RAVON 2010). Deze amfibieën worden ook in stedelijke omgeving aangetroffen. Door het ontbreken van water in het plangebied is er geen voortplantingsbiotoop voor amfibieën aanwezig. Wel kan het plangebied onderdeel zijn van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde amfibieënsoorten. Tevens zijn in het plangebied mogelijk overwinteringsplaatsen voor deze soorten aanwezig.

Voor zwaarder beschermde amfibieënsoorten die in de omgeving voorkomen, zoals Heikikker en Rugstreeppad (RAVON 2010), ontbreken in het plangebied de specifieke voorwaarden die zij aan hun leefgebied stellen. Om deze reden is het onwaarschijnlijk dat in het plangebied zwaarder beschermde amfibieën voorkomen.

Vogels

Binnen het plangebied kunnen veel verschillende vogelsoorten broeden, met name de weelderige begroeiing op de 'locatie Mulder' is zeer geschikt voor park- en stadsvogels, zoals Merel, Roodborst, Zwartkop en Tuinfluiter.

De overige delen van het plangebied zijn minder geschikt voor broedende vogels. Het is echter mogelijk dat ook soorten als Turkse tortel, Zanglijster en Heggenmus nestelen in de bomen en struiken in het plangebied en de aangrenzende tuinen.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in tabel 3 en in Bijlage IV van de Habitatrictlijn. Voor deze soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijke belang 'Ruimtelijke ontwikkeling' niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Volgens verspreidingsgegevens van vleermuizen rond Heerenveen komen in de omgeving van het plangebied negen vleermuissoorten voor (Limpens *et al.* 1997, Vos 2007). Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Franjestaart, Gewone baardvleermuis, Rosse vleermuis en Gewone grootvleermuis. Veel van deze soorten vinden geschikt leefgebied in en rond de bossen van Oranjewoud en komen niet of nauwelijks voor in stedelijk gebied. Bij het vleermuisonderzoek aan het andere deel van Falkena Binnen zijn Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis waargenomen (Heikoop 2008).

Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

Omdat de sloop van het schoolgebouw in principe gepland staat voor het begin van 2011 en in veel gebouwen de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen niet is uit te sluiten, is besloten om in de loop van 2010 een vleermuisonderzoek uit te voeren in het plangebied. Dit onderzoek is gezien de huidige situatie in het plangebied voornamelijk gericht op verblijfplaatsen van vleermuizen (kraam-, zomer- en baltsverblijfplaatsen).

Voor een zorgvuldige uitvoering van vleermuisonderzoek, is in een samenwerking tussen het Netwerk Groene Bureaus en het ministerie van LNV een Vleermuisprotocol opgesteld. Dit protocol fungeert als toetsingskader van het ministerie van LNV bij het doorlopen van de Flora- en faunawetprocedure. Het toepassen van het protocol geeft een grote mate van zekerheid dat het ministerie van LNV geen aanvullend inventarisatieonderzoek verlangt en dat een onderzoek standhoudt in een eventuele juridische procedure. Om deze redenen voert Altenburg & Wymenga vleermuisonderzoek uit volgens dit protocol.

Om vast te stellen of in het plangebied verblijfplaatsen (kraam-, zomer- en baltsverblijven) van de mogelijk voorkomende vleermuissoorten aanwezig zijn, moeten volgens het protocol vier veldbezoeken in de periode 15 mei tot en met 15 september worden uitgevoerd. In tabel 3-1 is weergegeven wanneer de veldbezoeken plaatvonden en met welk doel. Tevens zijn de weersomstandigheden tijdens de vier onderzoeksrondes beschreven. Mede omwille van de kwaliteit van het onderzoek zijn de veldbezoeken uitgevoerd door twee personen.

Tijdens de eerste twee onderzoeksrondes werden geen in- of uitvliegende vleermuizen aangetroffen. Tevens werden geen sporen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen. Bij de bezoeken voor baltsplaatsen werden geen baltsende waargenomen. In het

plangebied werden enkele foeragerende en/of langsvliegende Gewone dwergvleermuizen en Laatvliegers waargenomen. Op basis van de onderzoeksinspanning en de resultaten mag worden geconcludeerd, dat in het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Foerageergebied

Bij het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen is vastgesteld dat het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied door Gewone dwergvleermuizen en Laatvliegers. Het ging bij alle vier veldbezoeken om één of enkele exemplaren. Hieruit kan worden geconcludeerd, dat het plangebied geen belangrijke rol vervult als foerageergebied voor vleermuizen.

Vliegroutes

De meeste vleermuissoorten maken bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied vooral gebruik van lijnvormige landschapselementen, zoals boomsingels, vaarten en randen van bosschages. Tijdens het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen werden tijdens twee van de vier veldbezoeken enkele langsvliegende Gewone dwergvleermuizen waargenomen langs de begroeiing tussen het Bornego College en de locatie Mulder. Het ging in beide gevallen om ongeveer drie exemplaren. Hieruit kan worden afgeleid dat deze vliegroute geen groot belang heeft.

Tabel 3-1 - Overzicht van de onderzoeksinspanningen van het vleermuisonderzoek.

Datum	Periode	Doel	Weersomstandigheden
17 juni 2010	Avondbezoek (½ uur voor zonsondergang tot 2 uur daarna)	Zomer-/kraamverblijven	Temperatuur ongeveer 14 °C, helder, droog, weinig wind
1 juli 2010	Ochtendbezoek, (van 3½ uur voor – tot zonsopkomst)	Zomer-/kraamverblijven	Temperatuur ongeveer 16 °C, halfbewolkt, droog, windkracht 3
11 augustus 2010	Late avond (3 uur)	Baltsverblijven	Temperatuur ongeveer 17 °C, halfbewolkt, droog, windkracht 3-4
30 augustus 2010	Late avond (3 uur)	Baltsverblijven	Temperatuur ongeveer 15 °C, Bewolking 5/8, droog, windkracht ca. 4

Overige zoogdiersoorten

Het valt te verwachten dat enkele van de in de omgeving van het plangebied voorkomende licht beschermde zoogdiersoorten in het plangebied geschikt leefgebied hebben gevonden. Het gaat om soorten als Egel, Mol en enkele (spits)muizensoorten (Vos 2007, Digitale Natuuratlas Fryslân).

Van juridisch zwaarder beschermde zoogdiersoorten komt alleen de middelzwaar beschermde Steenmarter in de omgeving van het plangebied voor (Vos 2007). Deze soort heeft in het verleden in het naburig schoolgebouw aan de Burgemeester Falkenaweg een verblijfplaats gehad (Heikoop 2008). In 2008 is op die weg een Steenmarter waargenomen. Tijdens het vleermuisonderzoek is tevens gelet op sporen van Steenmarter (uitwerpselen, prooi-resten, prenten). Er zijn hierbij geen aanwijzingen gevonden die duiden op aanwezigheid van deze soort in het plangebied. Geconcludeerd mag worden dat de Steenmarter geen gebruik maakt van het plangebied.

4 Effectbepaling en beoordeling

De herinrichting omvat de sloop van de bestaande bebouwing, de verwijdering van de huidige beplanting, grondwerkzaamheden en de bouw van een nieuw woningen. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre daardoor habitatverlies voor soorten optreedt. Tevens kunnen de werkzaamheden en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij onder andere een rol kunnen spelen, zijn:

- Aantasting of verlies van leefgebied
- Verstoring tijdens de bouw
- Lichtverstoring

De relevante wettelijk beschermde gebieden en soorten die door deze factoren mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken. Soorten die in dit hoofdstuk niet worden genoemd, komen hoogstwaarschijnlijk niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde herinrichting.

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natura 2000-gebieden: Voortoets

Gezien de afstand tot het plangebied, het gebruik van het tussenliggende gebied en de aard en omvang van de beoogde plannen, is het uitgesloten dat er geen negatieve effecten optreden op Natura 2000-gebieden en de aangewezen natuurwaarden daarvan. Om deze reden kan worden geconcludeerd, dat er geen sprake is van een kans op (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de betreffende Natura 2000-gebieden. Hieruit volgt dat voor de uitvoering van de plannen geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig is en dat er geen noodzaak is voor aanvullend onderzoek naar mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden en de aangewezen natuurwaarden.

4.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

Om dezelfde redenen als hierboven bij Natura 2000-gebieden is genoemd, kan worden uitgesloten dat de beoogde werkzaamheden een negatieve invloed zullen hebben op de wezenlijke waarden van de dichtstbijzijnde PEHS-gebieden. Daardoor treedt er geen conflict op met de regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur.

4.1.3 Overige gebiedsbescherming

In de omgeving van het plangebied liggen geen gebieden die op een andere wijze worden beschermd ten aanzien van natuurwaarden dan de hierboven beschreven wet- en regelgeving. Daardoor veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de regelgeving ten aanzien van deze overige vormen van gebiedsbescherming.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Amfibieën

Door de herinrichting van het plangebied gaat mogelijk tijdelijk een deel van het leefgebied voor enkele licht beschermde amfibieënsoorten verloren. Na voltooiing van de werkzaamheden kan het plangebied waarschijnlijk (gedeeltelijk) weer functioneren als leefgebied voor de betreffende soorten en in de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief leefgebied voor de soorten aanwezig. Bovendien geldt voor licht beschermde soorten een algehele vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. In het plangebied is de aanwezigheid van zwaarder beschermde amfibieënsoorten onwaarschijnlijk. Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van amfibieën.

4.2.2 Vogels

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is een afdoende optie. Een alternatief is om versturende werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven. Mochten er toch vogels tot broeden komen en worden die verstoord door de werkzaamheden, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet, en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. Dit kan worden voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden, door bijvoorbeeld zandhopen of kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen in het broedseizoen.

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Nestplaatsen van de soorten die op deze lijst staan, zijn niet binnen het plangebied aangetroffen. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat in de omgeving van het plangebied aanwezige jaarrond beschermde nestplaatsen en hun functionele leefomgeving worden beïnvloed door de herinrichting.

De beoogde inrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen.

4.2.3 Vleermuizen

In hoofdstuk 3 werd geconcludeerd dat in het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Tevens werd geconcludeerd dat het plangebied dienst doet als foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger en dat er een vliegroute van Gewone dwergvleermuis doorheen loopt. Voor beide aspecten geldt, dat het om kleine aantallen vleermuizen gaat en dat daarom het belang ervan

bepikt kan worden genoemd. In de omgeving van het plangebied zijn voldoende alternatieve mogelijkheden voor vliegroutes aanwezig en is ruim voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Na voltooiing van de herinrichting kan het plangebied waarschijnlijk beide functies voor vleermuizen weer vervullen. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat de functionele leefomgeving van verblijfplaatsen van de aangetroffen soorten vleermuizen in de omgeving gewaarborgd blijft. Daarom veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

4.2.4 Overige zoogdiersoorten

In het plangebied komen alleen enkele licht beschermde zoogdiersoorten voor (Hoofdstuk 3). Door de herinrichting gaat tijdelijk een deel van het leefgebied van deze soorten verloren. Na voltooiing van de werkzaamheden kan het plangebied waarschijnlijk (gedeeltelijk) weer functioneren als leefgebied voor de betreffende soorten en in de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief leefgebied voor de soorten aanwezig. Bovendien geldt voor licht beschermde soorten een algehele vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van 'overige zoogdiersoorten'.

4.2.5 Samenvattende tabel

In tabel 4-1 is samengevat welke beschermde en kritische soorten (mogelijk) in het plangebied en de omgeving voorkomen. Tevens is bij de soorten aangegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn, zoals aanvullend onderzoek, een ontheffingsaanvraag volgens de Flora- en faunawet en/of aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 4-1 - Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en/of de omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijst. De Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB). Aanwezigheid: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld, f = foeragerend, v = vliegroute (bij vleermuizen).

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plangebied	Omgeving	Rode Lijst-status	Vervolgstappen?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Algemeen voorkomende amfibieënsoorten, zie §3.2	+	+	+	Nee
Algemeen voorkomende zoogdiersoorten, zie §3.2	+	+	+/-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Steenmarter	-	+	-	Nee
Categorie 3 (zware bescherming)				
Rugstreepad	-	+	GE	Nee
Heikikker	-	+	-	Nee
Gewone dwergvleermuis	v,f	+	-	Nee
Laatvlieger	f	+	KW	Nee
Overige vleermuissoorten	-	+	+/-	Nee
Vogels				
Inheemse broedvogels	+	+	+/-	Uitvoering volgens voorwaarden (§4.2.2)
Jaarrond beschermde nestplaatsen	-	(+)	+/-	Nee

5 Conclusies

In dit hoofdstuk zijn de conclusies ten aanzien van relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk samengevat en is aangegeven hoe de voorgenomen herinrichting zich verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1 Conclusies m.b.t. beschermde gebieden

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur en overige vormen van gebiedsbescherming ten aanzien van natuurwaarden).

5.2 Conclusies m.b.t. beschermde soorten

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet, mits wordt voldaan aan de voorwaarde dat broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord. In §4.2.2 is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

6 Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.

Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. *Brachytron*, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.

Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.

EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.

Heikoop, J.E. 2008. Ecologische beoordeling afbraak schoolgebouw Falkenaweg Heerenveen. A&W-rapport 1184. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis

Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.

Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

RAVON 2010. Waarnemingenoverzicht 2007 en 2008. *RAVON* 34, jaargang 11, nr. 4: p. 61-80.

Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Geraadpleegde internetsites

- Digitale Natuuratlas Fryslân:
<http://www.fryslan.nl/binfo4/atlasnatuur/geoportaal.html?atlas=milieu&kaart=dnawww.fryslan.nl>
- www.fryslan.nl
- www.minlnv.nl

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen, onder andere volgens de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1 GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermd Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlieder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerpbesluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen

alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- 1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- 2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode.
- 3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
- 4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er

moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor verstorende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtsoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
- 2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
- 3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
- 4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
- 2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
- 3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd,

soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl